

Høgskolebiblioteket – årsmelding 2008

Høgskolen i Gjøvik

1. Innledning.....	2
2. Personale.....	2
3. Budsjett – fordelt på lønnskostnader og drift.....	3
4. Samlingsutvikling.....	3
5. Resultater og utviklingstrender.....	4
5.1 Utlån.....	4
5.2 Bibliotekets virksomhet etter kvalitets- og resultatindikatorer.....	4
5.3. Tilvekst- og EndNoteblogg.....	5
6. Tilgang til databaser / digitale fulltekstkilder.....	5
7. Brukeropplæring og undervisning i informasjonskompetanse.....	6
8. Trykte og elektroniske publikasjoner.....	6
9. Åpningstider.....	7
10. Lokalteter og arbeidsforhold.....	7
11. Representasjon Eksternt og i høgskolen.....	7
12. Dokumentasjon av vitenskapelig produksjon.....	7
13. Prosjekter.....	8
HIGIA – Høgskolen i Gjøvik institusjonelle arkiv for forskningspublikasjoner.....	8
Mime/Tyr – Bibsys portalkonsortium.....	8
14. Nøkkeltall 1994–2008.....	8

1. INNLEDNING

Det er hyggelig å kunne konstantere at bibliotekets positive utvikling de senere årene fortsatte også i 2008. Bibliotekstatistikken gjengitt i årsmeldinga dokumenterer at bibliotekets tjenester og lokaler blir stadig mer brukt av HiGs egne studenter og ansatte. Også flere eksterne brukere, ikke minst fra de andre PIU-høgskolene, bruker HiG-biblioteket i forbindelse med sitt studiearbeid.

2008 har vært et særdeles aktivt år. En stor økning i utlån (+ 22,6 %), flere nye igangsatte tjenester, flere besøkende (+ 10 %), utvida åpningstid (+ 4,7 %) med samme personalressurs, økt bruk av digitale fulltekstkilder (+ 9,3 %) og flytting av bibliotekets samlinger for å gjøre biblioteket enda mer brukervennlig er noe av de viktigste tingene som har skjedd sist år. I tillegg er det foretatt en fullstendig gjennomgang og oppdatering av bibliotekhåndboka som beskriver høgskolebibliotekets arbeidsrutiner og prosesser.

Utstrakt bruk av teknologi, stadig mer studentaktive arbeidsformer og et høyere akademisk nivå har de senere årene gitt betydelige utfordringer og nye muligheter for bibliotekets tjenestetilbud. Årsmeldingene dokumenterer godt hvordan et i all hovedsak papirbasert tjenestetilbud er blitt utvidet til også å omfatte veiledning, opplæring og ikke minst til digitale informasjonskilder.

Personalsituasjonen har vært relativt stabil i 2008. Det er likevel slik at permisjoner, nyansettelser og sykemeldinger setter store krav til omstilling og selvstendighet blant høgskolebibliotekets personale i en allerede presset arbeidssituasjon.

Jeg vil takke bibliotekpersonalet for innsatsen og oppnådde resultater i et travelt og omskiftelig driftsår. Uten dere stopper biblioteket!

Gjøvik i mai 2009

Klaus Jøran Tollan
Bibliotekleder

2. PERSONALE

I 2008 har følgende personer vært tilknyttet høgskolens bibliotekjeneste:

Fast personale:

- Inger Johanne Dæhlen, spesialbiblioteker
- Hanne Elise Haug, spesialbibliotekar til 10. oktober 2008.
- Mona Holmen, konsulent
- Aneta Laskowska, spesialbibliotekar, vikar fra 1. januar 2008 til 30. november 2008, universitetsbibliotekar fra 1. desember 2008
- Klaus Jøran Tollan, bibliotekleder
- Karen Marie Øvern, bibliotekar, permisjon fra medio januar 2009 til 10. desember 2009.

Engasjement:

- Turid Brox Nilsen og Remi Løvik, studentassistenter til mai 2008
- Mette Mari Aspelien og Ann Kristin Tøfte, studentassistenter fra september 2008.

Utførte årsverk:

Antall årsverk utført av bibliotekarer: 4,0

Antall årsverk utført av konsulent: 1,0

Antall årsverk utført av studentassistent: 0,3

3. BUDSJETT – FORDELTE PÅ LØNSKOSTNADER OG DRIFT

Budsjett	2004	2005	2006	2007	2008
Lønnskostnader	2 150 000	2 150 000	2 220 000	2 372 000	2 663 000
Driftskostnader	1 235 000	1 295 000	1 600 000	1 696 000	2 100 000
Sum kostnader	3 385 000	3 445 000	3 820 000	4 068 000	4 763 000

Driftskostnader	2004	2005	2006	2007	2008
Bøker	400 000	400 000	420 000	410 000	432 000
Tidsskrifter/aviser	330 000	345 000	430 000	450 000	670 000
Database abon. inkl. Bibsys avgift	305 000	350 000	450 000	650 000	798 000
Andre utgifter	200 000	200 000	300 000	186 000	200 000
Sum driftskostnader	1 235 000	1 295 000	1 600 000	1 696 000	2 100 000

4. SAMLINGSUTVIKLING

Samlinger	2004	2005	2006	2007	2008
Bøker	35205	36223	36375	35950	34 843
Elektroniske tidsskrifter	5359	6365	4533	4868	7541
Tidsskrifter i abonnement	422	371	378	336	304
AV-dokumenter	350	331	338	410	420
Brutto tilvekst	2049	1810	1839	1562	1576
Kasserte dokumenter	1354	792	2065	1987	2698

Økningen i kostnader og økningen i elektroniske tidsskrifter skyldes i all hovedsak nytt abonnement på ScienceDirect. For å tilfredsstille kravene som ble stilt i forbindelse med akkrediteringen av phd-graden i informasjonssikkerhet ble det nødvendig å bedre tilgangen til særlig en del elektroniske tidsskrifter. Tilveksten av annet materiale var i 2008 på samme nivå som i 2007, og den er fortsatt 25 % lavere enn for få år tilbake. Kassasjon av eldre og ikke relevant materiale økte siste år, og det er fortsatt behov for gjennomgang av samlingene for å holde dem aktuelle og oppdaterte i forhold til brukerkravene.

Budsjettet for samlingsutvikling ga i 2008 rom for noe økt tilvekst, men på grunn av ledighet i stillinger og sykefravær ble midlene ikke benyttet fullt ut. Tilveksten anses fortsatt som lav i forhold til bruksfrekvens og akademiske satsninger ved HiG.

5. RESULTATER OG UTVIKLINGSTRENDER

5.1 Utlån

	2004	2005	2006	2007	2008
Antall aktive lånerne	1 245	1 497	1570	1464	1573
Lokale utlån (bøker/tidsskrifter)	15 162	15 084	16 460	14 165	16 957
Lokale utlån (kopier)	155	736	563	363	353
Totalt lokale utlån	15 317	15 820	17 023	14 528	17 310
Fjernlån (utsendte dok.)	1 224	1 252	1 138	1435	2 264
Utsendte kopier	594	703	526	485	496
Totalt utlån	17 135	17 778	18 688	16448	20 070
Innlån (mottatte dok.)	469	469	674	490	437
Mottatte kopier	467	540	396	350	373
Totalt innlån	936	1 009	1 070	840	810

Bruken av høgskolebibliotekets fysiske samlinger (bøker, dvd, tidsskrifter etc.) viser en tydelig økning sammenlignet med 2007. En økning i det lokale utlånet på 19,7 % er både stor og overraskende tatt det store fokuset på digitale informasjonskilder. Bibliotekets utlån til andre bibliotek (fag- og folkebibliotek) øker også kraftig, og sammen med økningen i lokale utlån representerer dette betydelige utfordringer både når det gjelder logistikk og økonomi. Økt bruk av samlingene og en lavere tilvekst betyr lengre ventetid, raskere slitasje og kortere levetid for de fysiske samlingene hvis ikke tilveksten av nytt materiale øker tilsvarende.

5.2 Bibliotekets virksomhet etter kvalitets- og resultatindikatorer

1. Ressurser/tilgang/infrastruktur	2005	2006	2007	2008
Tilvekst pr. bruker ¹	1	1,03	0,72	0,73
Tilvekst pr. årsverk ²	362	367,8	312,4	297,4
Samlingsbruk ³	43 %	46 %	46 %	50 %
Andel av bibl. utlån til egne brukere fra egne samlinger	93,62 %	93,71 %	96,10 %	92,57 %
Bibl. bidrag i fjernlånssamarbeidet mellom bibliotek ⁴	1,9	1,5	2,3	3,4
Antall brukere pr. årsverk ⁵	361,2	354	409	405
Antall arbeidsplasser pr. bruker	0,02	0,12	0,11	0,11
Del av arbeidsplasser med PC	30 %	18 %	18 %	18 %
Areal (kvm.) pr. bruker	0,26	0,62	0,51	0,51

¹ Indikerer boksamlingens aktualitet

² Indikerer noe om arbeidsmengden for de ansatte i biblioteket

³ Indikerer i hvilken grad samlingene er tilpasset målgruppen

⁴ Viser balansen mellom bibl. fjernlån og innlån, 1=balanse mellom fjernlån til andre og innlån fra andre

⁵ Sier noe om bemanningssituasjon ved HIG-biblioteket

2. Bruk	2005	2006	2007	2008
Del av spesifiserte målgrupper som bruker bibliotek tjenestene	82,89 %	88,70 %	-	-
Antall lån pr. bruker i målgruppen	8,75	9,61	6,7	8,1
Andel utlån til eksterne brukere	10,99 %	8,90 %	4,50 %	15,6 %
Bruk av bibl. digitale samlinger og tjenester ⁶	4,03	4,8	3,9	4,6

3. Kostnadseffektivitet	2005	2006	2007	2008
Utgifter til lønn og innkjøp i forhold til eierinst. total regnskap	2,30 %	2,60 %	2,50 %	2,38 %
Bibl. totale utgifter fordelt på antall personer i målgruppene ⁷	1 910	2 129	2 030	2 078
Utgifter til innkjøp/tilgang fordelt på antall personer i målgr. ⁸	622	789	838	709
Forholdet mellom utgifter til innkjøp/tilgang og til lønn	0,52	0,64	0,69	0,60
Del av bibl. utgifter til innkjøp/tilgang brukt på e-ressurser	41 %	52 %	56 %	45 %

Tallene i tabellene ovenfor er beregnet med utgangspunkt i regnskapstallene. Hovedbibliotekar er fortsatt bekymret for langtidsvirkningene (dårligere utvalg, lengre ventetider og større slitasje) av nedgangen i tilvekst pr. bruker. Et dårligere tilbud er en lite heldig utvikling sett i lys av de faglige satsningene mot Innlandsuniversitetet. Bruken pr. bruker går riktig nok noe opp i 2008, men ligger fortsatt lavere enn i 2005, og det til tross for at langt flere bruker bibliotekets tjenester. En stor økning i utlånet til eksterne bidrar også til lengre ventetid for interne lånere.

5.3. Tilvekst- og EndNoteblogg

Høgskolebiblioteket har i 2008 brukt 2 blogger for å komme ut til brukerne med informasjon. Tilvekstbloggen (<http://higtilvekst.wordpress.com/>) gjør det mulig for bibliotekbrukerne å abonnere på månedlige tilvekstlister innen ulike faggrupper, og bloggen har i snitt 218 besøkende pr. måned. EndNotebloggen (<http://endnoteinnlandet.wordpress.com/>) er et tilbud til brukerne av referansehåndteringsprogrammet EndNote og her publiseres informasjon om programoppdateringer, kurs- og opplæringsstilbud, brukererfaringer etc. Denne bloggen hadde i snitt 107 besøkende hver måned.

6. TILGANG TIL DATABASER / DIGITALE FULLTEKSTKILDER

Basenavn	Antall søk	Fulltekstnedlasting
Academic Search Elite (Ebsco)	6 745	1 788
IEEE	2 353	1 068
Springer Link		629
LNCS		1 432
Proquest	3 284	1 307
Ebsco e-journals		95
Science Direct	2 278	2 737
Ovid fulltekst		503
ACM	1 380	62
SUM	16 040	9 261

⁶ Antall nedlastinger fra e-informasjonsressurser pr person i målgruppen

⁷ Kostnader pr. bruker i kroner

⁸ Indikerer eiers satsing på aktuell samling

Antall gjennomførte søk og antallet fulltekstnedlastninger fra fulltekstbasene ligger omtrent på samme nivå som i 2007.

Tabellene på neste side viser at antall søk økte i de bibliografiske basene økte. Totalt økte antallet søk i bibliografiske baser øker med om lag 10 % fra 2007 til 2008.

Basenavn	Antall søk
ISI	1 061
Ovid	10 013
Bibsys Ask	46 995
Emneportal	3 084
Forskpub	2 593
Forskpro	2 613
SUM	66 359

De siste års utvikling i retning av mer bruk av fulltekst har stoppet noe opp, men det er vanskelig å ha noen bestemt oppfatning av hva som er riktig nivå for Høgskolen i Gjøvik. Det er mange faktorer som trekker i ulike retninger, for eksempel vil dårlig søketeknikk medføre mange søk og dermed store tall. Gjenbruk av bibliografiske data vil også bidra til at bruksmønsteret endrer seg. Det er likevel grunn til å tro at bruken av fulltekst vil øke i takt med studentenes fortrolighet med lesing av tekst på skjerm. HIG-biblioteket har p.t. ingen særskilte abonnement på e-bøker, men det er gode grunner til å tro at både tilbud og etterspørsel etter e-bøker vil bli større i tiden som kommer.

7. BRUKEROPPLÆRING OG UNDERVISNING I INFORMASJONSKOMPETANSE

Biblioteket har også i 2008 arbeidet med å få informasjonskompetanse tettere og bedre integrert i studieplanene. I forhold til læringsutbytte og ressursbruk er det avgjørende at de ulike kurs- og opplæringstiltak biblioteket kan bidra med, kommer på riktig tidspunkt i forhold til studentenes arbeidssituasjon. Det er fortsatt et stykke igjen til at bibliotekets kurs- og opplæringstilbud er tilstrekkelig integrert i alle fag og utdanningsnivå, selv om bevisstheten rundt problemstillinger som kopiering, juks etc. er sterkt økende.

Det ble undervist i totalt 106 timer i 2008, en økning på 10 timer fra året før. Godt og vel 700 personer har deltatt på ulike brukeropplærings- og undervisningstilbud i regi av høgskolebiblioteket. I tillegg kommer individuell opplæring av enkeltansatte og studenter som gis fortløpende ved henvendelser eller kontakt til biblioteket.

Biblioteket gir kursopplæring og brukerstøtte for referansehåndteringsprogrammet EndNote. Særlig mange ansatte og studenter ved HOS har i løpet av 2008 tatt i bruk EndNote, men også studenter ved TØL og IMT har fått innføringskurs i EndNote. Tilbudet er blitt så populært at det er vanskelig å gi tilstrekkelig opplæring og støtte.

8. TRYKTE OG ELEKTRONISKE PUBLIKASJONER

Av totalt 59 studentarbeider (bachelor- og masteroppgaver) levert biblioteket for registrering, er 33 blitt gjort elektronisk tilgjengelige via høgskolens institusjonelle arkiv for faglige og vitenskapelig arbeider. Både høgskolebiblioteket, studieadministrasjon og studentene har slitt med dårlige innleveringsrutiner og her er det betydelige muligheter til forbedring. I 2008 ble det publisert 4 rapporter i Høgskolens skriftserie.

9. ÅPNINGSTIDER

HIG-biblioteket utvidet i 2008 åpningstidene til 44,5 timer pr uke i høst- og vårsemesteret. Åpningstidene var:

- mandag, tirsdag, onsdag og torsdag: kl. 08.30 - 18.00
- fredag: kl. 08.30 - 15.30

Personalet på HIG-biblioteket følger Høgskolens ordning med vinter- og sommertid. Følgelig er åpningstidene redusert på sommeren: mandag - fredag kl. 08.30 - 15.00.

10. LOKALITETER OG ARBEIDSFORHOLD

Biblioteket disponerer et areal på ca. 1 100m² og er dimensjonert for ca. 80 000 bind. I bibliotek finnes det 230 arbeidsplasser fordelt på 42 PC-arbeidsplasser, gruppearbeidsplasser, grupperom, og sosiale møteplasser. Biblioteket har eget opplæringsrom/datalab med 18 PC-er og videoprojektør. I tillegg finnes et datarom for studentbruk med PC-er og Mac-maskiner. Grupperom, data- og opplæringsrom er tilgjengelige døgnet rundt. Biblioteklokalene er utstyrt med trådløst nettverk. Det er gledelig å konstantere at biblioteketslokalene brukes av stadig flere. I 2008 gikk besøket opp med nærmere 10 %, til ca. 55 000 besøkende.

Etter 3 års drift i nye lokaler ser man et behov andre løsninger og vedlikehold av spesielt grupperommene. Etterspørselen etter grupperommene overstiger kapasiteten, og det er behov for flere og noe mindre grupperom. Flere av grupperommene begynner å bli tydelig slitt og det er et visst behov for vedlikehold/oppgraderinger.

11. REPRESENTASJON EKSTERNT OG I HØGSKOLEN

I 2008 ble bibliotekleder valgt inn i Universitets- og høgskolerådets Bibliotekutvalg. Bibliotekleder er også med i Bibliotekarforbundets sentralstyre og i prosjektgruppa for NORA (se nedenfor). I tillegg er biblioteleder også leder av Bibsys' styringsgruppe for Brage-konsortiet. Bibliotekar Karen Marie Øvern er varamedlem til Bibsys arbeidsgruppe for Mime/Tyr.

Bibliotekleder tilhører høgskoledirektørens stab og deltar på administrative ledermøter. Bibliotekleder har vikariert som leder for Likestillingsutvalget og har deltatt i arbeidet i studiekvalitetsutvalget.

12. DOKUMENTASJON AV VITENSKAPELIG PRODUKSJON

Biblioteket har et omfattende ansvar med å kvalitetssikre og dokumentere data om vitenskapelige publikasjoner på bibliografisk nivå. Antallet vitenskapelige publikasjoner økte med 23 % fra 2007 til 2008. Innrapportering av data skjer til DBH (Database for statistikk om høgre utdanning), og gir høgskolen økonomisk uttelling for publiseringer som tilfredsstillere kriteriene for vitenskapelighet. På grunn av ledighet i stilling i 2008 har det daglige ansvaret med å følge opp arbeidet med Forskdok-registrering vært tillagt bibliotekleder.

I 2008 ble det i Forskdok-basen registrert 116 publiseringsaktiviteter fra ansatte ved Høgskolen i Gjøvik. Av dette er det 79 publikasjoner som tilfredsstillere kravene til vitenskapelig publikasjon og som derfor rapporteres til DBH. Av dette er det 39 artikler i fagfelleverderte vitenskapelige tidsskrifter, 11 artikler i vitenskapelige serier og 27 artikler i vitenskapelige antologier. HiG hadde i 2008 2 vitenskapelige monografier.

13. PROSJEKTER

HIGIA – Høgskolen i Gjøvik institusjonelle arkiv for forskningspublikasjoner

Det har i 2008 vært jobbet med en retrospektiv registrering av studentarbeider i HIGIA. Jobben har vært omfattende, men nå er tidligere studentoppgaver fra 2001 og framover registrert i HIGIA. Totalt er nå 307 publikasjoner i fulltekst registrert i arkivet.

Det har skjedd en del hva angår funksjonalitet i HIGIA. Dette er arbeid som BIBSYS utfører på vegne av Brage-konsortiet. Ytterligere forbedringer er planlagt i 2009, og særlig viktig vil det være å få på plass HIGs grafiske profil.

Det har i 2008 vært arbeidet med en open access policy for HIG. I den forbindelse foreslås det å etablere retningslinjer for HIGIA slik at arkivet forankres i HIGs daglige aktiviteter. Arbeidet med Brage er krevende og krever tett oppfølging og samarbeid med både interne og eksterne samarbeidspartnere.

Mime/Tyr – Bibsys portalkonsortium

Søkeportalen Mime og den elektroniske tidsskriftlisten Tyr har blitt videreutviklet i 2008. Mime har slitt med å leve opp til forventningene, men det må også sies at forventningene har vært høyere enn det rent faktisk er grunnlag for. HIG-biblioteket vil vurdere Mime og videre deltagelse i portalkonsortiet for Mime/Tyr i løpet av 2009.

14. NØKKELTALL 1994–2008

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Antall studenter	1280	1244	1066	1176	1337	1372	1324
Antall faglig ans.	153	156	160	160	168	167	170
Antall bib. ans.	6	5	4	5	5	5	5
Årsverk (bibl.)	3	3	2,5	3,5		3,5	3,5
Årsverk (bib.ass.)	2,3	0,8	1	1	1	1,3	1,3
Bokbestand	26 208	28 568	29 275	30 939	30 111	31 904	33 242
Tidsskrifter	305	307	282	300	285	333	344
Brutto tilvekst	2335	1907	1476	1562	1440	1 633	1709
Kassasjon	25	1200	80	125	2000	51	454
Utlån totalt	11 367	12 848	13 772	12 758	13 934	13 057	13 991
Fjernlån/Innlån	1408	1624	1740	1432	1379	1 417	1518
Online-søk	129	130	50	29	24	5 147	4275
Fulltekstnedlast.							
Budsjett:							
Bibsys/databaser	87 000	95 000	98 000	103 000	220 000	228 000	252 000
Bøker/tidssk.	615 000	470 000	400 000	475 000	500 000	590 000	625 000

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Antall studenter	1244	1534	1516	1582	1639	1606	1962	1990
Antall faglig ans.	176	171	176	141	167	164	143	152
Antall bib. ans.	5	5	5	5	5	5	5	5
Årsverk (bibl.)	3,8	3,8	4	4	4	4	4	4
Årsverk (bib.ass.)	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
Bokbestand	35487	35117	34768	35205	36223	36375	35950	34843
Tidsskrifter	357	364	396	422	371	378	336	304
Brutto tilvekst	1925	1649	1646	2049	1810	1839	1562	1576
Kassasjon	1000	1830	2329	1354	792	2065	1987	2698
Utlån totalt	14740	15682	16730	17135	17738	18688	16370	20070
Fjernlån/Innlån	2398	2588	2286	2754	2964	1 138	2041	3070
Online-søk	6274	2699	3233	6594	14 184	19 873	26053	27114
Fulltekstnedlast.				3052	7296	8509	8474	9261
Budsjett:								
Bibsys/databaser	260000	280000	280000	305000	350000	450000	650000	1018000
Bøker/tidssk.	644000	690000	700000	730000	745000	850000	860000	882000